

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΙΣΤΑΜΕ

Πέμπτη 10 Μαρτίου 2005 και ώρα 12.00

1. Κείμενο πολιτικής ανάλυσης – συζήτηση
2. Ενημέρωση για τη συμμετοχή του ΙΣΤΑΜΕ στο Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ
3. Διοικητικά θέματα

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΙΣΤΑΜΕ

(10.3.2005)

ΑΝΑΛΥΣΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

1. Κείμενο πολιτικής ανάλυσης – συζήτηση

α. Το κείμενο βάσης (εισήγηση Χ. Παμπούκη) έχει διανεμηθεί – **προς συζήτηση**.

β. Επισυνάπτεται (ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ Α) το σχέδιο του κειμένου που περιγράφει τους Τομείς, τους θεματικούς κύκλους και τις προτεραιότητες – **προς απόφαση ως προς τις άμεσες προτεραιότητες**.

2. Ενημέρωση για τη συμμετοχή του ΙΣΤΑΜΕ στο Συνέδριο

α. Διοργανώθηκαν με επιτυχία πέντε (5) παράλληλες εκδηλώσεις: Εκκλησία – Κράτος, Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, ΚΑΠ, Απασχόληση νέων, Παγκοσμιοποίηση-εμπόριο-μεταποίηση. Τα συμπεράσματα των παράλληλων εκδηλώσεων επισυνάπτονται (ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ Β).

β. Λειτούργησε καθ' όλη τη διάρκεια του Συνεδρίου περίπτερο του ΙΣΤΑΜΕ (72 νέες εγγραφές και 35 αιτήσεις για βιβλία).

γ. Διενεμήθη ερωτηματολόγιο Συνεδρίου (βλ. ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ Γ) και συγκεντρώθηκαν 1560 απαντήσεις που σε αυτή τη φάση είναι υπό επεξεργασία. Προβλεπόμενη ολοκλήρωση 1ης φάσης επεξεργασίας: 16.3.2005

3. Διοικητικά θέματα

α. Εγκριση καταστατικού ΠΑΣΟΚ – αναφορά στο ΙΣΤΑΜΕ ως εξής:

«Το Ινστιτούτο Στρατηγικών και Αναπτυξιακών Μελετών ΙΣΤΑΜΕ – Ανδρέας Παπανδρέου έχει αρμοδιότητα την πολιτική ανάλυση και έρευνα, την επεξεργασία και διαμόρφωση πολιτικών και επιστημονικών προτάσεων και τη στρατηγική ανάλυση για τις ανάγκες του Κινήματος».

β. Έρευνα χώρου γραφείων (βλ. ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ Δ):

Τελική εισήγηση: στην επόμενη Συνεδρίαση του Δ.Σ.

γ. Συμμετοχή ΙΣΤΑΜΕ στο *Policy Network Spring Retreat* (11-12.3.2005).

δ. Εγκριση ανάληψης της θέσης του Διευθυντή του ΙΣΤΑΜΕ – σύμφωνα με το νέο οργανόγραμμα - από τον Ιωάννη Κρίκο (βλ. ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ Ε) – εξουσιοδότηση στο Προεδρείο για τον ακριβή προσδιορισμό των αρμοδιοτήτων.

I- Ποιο είναι το πρόβλημα

- αιτίες της ήττας
- τα χαρακτηριστικά της ήττας
- η αντιμετώπιση της ήττας κοινωνικό- εκλογικό- αξιακά

Τι είναι το ΠΑΣΟΚ

- Πολιτικά που δεν έχει μεγάλη αξία το μεγαλύτερο ποσοστό των ψηφοφόρων [περίπου 80%] του αυτοπροσδιορίζεται ως κεντρώοι, 18% αριστεροί και 2% δεξιοί. Αυτό όμως δεν έχει μεγάλη αξία.
- Κοινωνικά, στον κοινωνικό χάρτη οι ψηφοφόροι μας προσδιορίζονται ως εξής: μεσαία- μικροαστική τάξη [με αβέβαια πάντως κοινωνικά χαρακτηριστικά και αναφορές εν τέλει ταυτότητα] 44,5%, εργατική τάξη 22,5%, αγροτική τάξη 6,5%.

Τι έχασε το ΠΑΣΟΚ

- Το 2000 έχασε τους κεντροδεξιούς της επαρχίας, τα αγροτικά στρώματα και τα μικροαστικά της περιφέρειας
- Το 2004 έχασε και τους κεντροδεξιούς των αστικών κέντρων, λαϊκά στρώματα κέντρου και άρχισε μία σταδιακή απομάκρυνση αριστερών ψηφοφόρων

Επί ΑΑΠ το ΠΑΣΟΚ κέρδισε δεξιούς ψηφοφόρους από τις ασθενέστερες οικονομικά τάξεις [ότι κάνει η ΝΔ σήμερα με άλλο τρόπο]

Επί ΚΣ το ΠΑΣΟΚ κέρδισε δεξιούς ψηφοφόρους με άνοιγμα στις δυνάμεις της αγοράς

Η μετατόπιση των μεσαίων κοινωνικά στρωμάτων γίνεται πιο εύκολα προς τα δεξιά

Συνολική μετατόπιση του εκλογικού σώματος προς τα δεξιά [δεξιόστροφη κίνηση].

Οι ισχυροί δεσμοί του ΠΑΣΟΚ είναι με τα παραγωγικά στρώματα (εργατικό δυναμικό, συνδικαλιστικό κίνημα), μετά με τα κοινωνικά στρώματα (λαϊκά αριστερά στρώματα) και τέλος με τα αναπτυξιακά στρώματα (ανάπτυξη και βιοτικό επίπεδο).

Η ΝΔ επιχείρησε και πέτυχε μέχρι κάποιου σοβαρού σημείου έναν αξιακό τριγωνισμό δηλαδή πήρε λόγω αξιών μαζί της τμήματα λαϊκά. Είναι πολλή ισχυρή στη περιφέρεια.

Γιατί έχασε το ΠΑΣΟΚ; Η ήττα του ΠΑΣΟΚ είναι πολιτική, ηθική και επικοινωνιακή.

Πολιτικά γιατί στη δεύτερη τετραετία φάνηκε να είχε παραγωγή πολιτικής και πολιτική στόχευση. Είχε την εικόνα ότι είχε απορροφηθεί από τη διαχείριση.

Ηθικά υπήρξαν φαινόμενα ηθικής ρωγμής στο ήθος, ύφος αρχές και αξίες της κοινωνίας που δεν αντιμετωπίστηκαν και επικοινωνιακά η εικόνα ήταν η εικόνα του κουρασμένου του παρακμιακού. Κυρίως όμως δεν καταλάβαμε έγκαιρα το αξιακό παιχνίδι της ΝΔ και δεν αντιδράσαμε συντονισμένα. Η ΝΔ θα διατηρήσει στο ορατό μέλλον και όσο της πάει την αντιπαράθεση προς τους κλέφτες (εξεταστικές), ψεύτες (απογραφή) και υπάλληλους της διαπλοκής (βασικός μέτοχος). Είναι ένα μέτωπο στο οποίο αισθάνεται ότι έχει το μεγάλο μέρος της κοινωνίας μαζί της. Οι νταβατζήδες όσο και αν ως έκφραση ήταν αισθητικά αδόκιμη λαϊκά ήταν ιδιοφυής. Μίλησε στη καρδιά του κοσμάκη.

Επικοινωνιακά υπήρξε μία σοβαρή εκμετάλλευση της μακροχρόνιας παραμονής μας στην εξουσία. Η χώρα βρέθηκε σε ψυχολογία πολιτικής αλλαγής ήδη από την επαύριον των νικηφόρων εκλογών του 2000 και αυτή τη ψυχολογία την εκμεταλλεύθηκε στο έπακρο επικοινωνιακά η ΝΔ.

Το πρόσωπο του Κ. Σημίτη αλλά του Γ. Παπανδρέου ήταν ένα ανάχωμα κυρίως στο μέτωπο της ηθικής και των αξιών αλλά φυσικά δεν στάθηκαν αρκετά να αποτρέψουν την επερχόμενη ήττα που ήταν από μακρού χρόνου προδιαγεγραμμένη όπως φανερώνει μία προσεκτική μελέτη των μετρήσεων (μεταξύ άλλων και η έρευνα της VPRC στο βιβλίο για τη κοινή γνώμη στην Ελλάδα). Συγκεκριμένα υπάρχει ένα 3% ως πυρήνας που δεν θα άλλαζε γνώμη με τίποτε και φυσικά δεν άλλαξε. Αυτό το ποσοστό σε χαρακτηριστικά οφείλουμε προσεκτικά να αναλύσουμε για να το ξανακερδίσουμε.

Θέλω να τονίσω ότι καλό είναι να ξέρουμε τις αιτίες για να διορθώσουμε λάθη όμως οφείλουμε να αποδραματοποιήσουμε

συγχρόνως γιατί κάποια στιγμή θα χάναμε και δεν πρέπει να δημιουργηθεί κατάσταση εσωστρέφειας. Σημασία έχει να δούμε τη προοπτική και να διασκεδάσουμε χωρίς άγχος εξουσίας την αντιπολίτευση που μπορεί να είναι πολύ δημιουργική περίοδος και τη κατάλληλη στιγμή να θυμίσουμε και το έργο μας που ήταν σημαντικό και καθόλου αυτονόητο.

Συνοψίζοντας:

- Δεν δώσαμε έμφαση σε θέματα συμπεριφοράς και ηθικής, διάχυτος κυβερνητισμός και αίσθηση γενικευμένης διαφθοράς- δεν καταλάβαμε το παιχνίδι της ΝΔ
- Οι πολιτικές επιλογές μας είχαν στοιχεία αντιλαϊκά αλλά και οι χειρισμοί δεν ήταν πάντα σαφείς (ασφαλιστικό, ταυτότητες). Δεν ανταποκρίθηκε στη διεύρυνση των ανισοτήτων παλαιών και νέων ή τουλάχιστον, ελλείπει στοιχείων, αυτή είναι η γενικευμένη πρόσληψη
- Αίσθηση του πληρώματος του ιστορικού του ρόλου- πολλά χρόνια στην εξουσία- ανάγκη πολιτικής αλλαγής

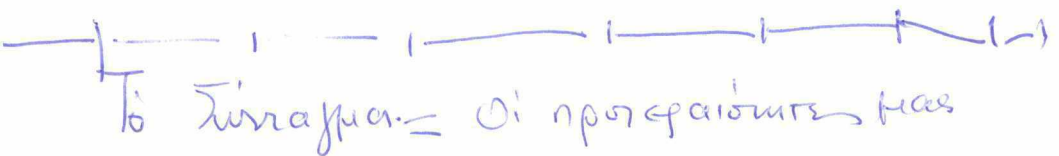
• *Εμπιστοσύνη
αδυναμία.*

Τι πρέπει να διαχειρισθεί πολιτικά το ΠΑΣΟΚ

- Την αντίφαση φόβου και ανάγκης μεταρρυθμίσεων [ασφάλεια αλλά και αναζήτηση]
- Τη διεύρυνση των ανισοτήτων και την αίσθηση συναίνεσης σε πολιτικό πεδίο [ευνοείται η ΝΔ και καταλαβαίνουμε ότι χρειάζονται διαχωριστικές γραμμές ταυτότητας]
- Την προοπτική ως προς τα ταχύτερα αναπτυσσόμενα στρώματα

Κυριοτέρως εισηγήσεις

- Κρίσιμο: Το μοναχό 10 ετίας. Αρα υπέρβαση ή σχεσημέδωτα
- † σχέση μας με το έργο της 8 ετίας. Το νέο σχέδιο
 λαμβάνει από κινδυνώ βελ. Συνέχεια πχ. Ερω. πο. Γ. ΚΠΣ.
 * αλλά και τα προβλήματα της προηγούμενης.
- † Διαφορές - στην διοίκηση
 - στα υπουργικά γραφεία. Οποιοι δεν
 εναίρε έργο → κίβη, Πάροδοις,
 Νέα - Εφορταίοι
- † Παιδαγωγικά στοιχεία. Ποιά: Αύ. μείων εσεί το
 υφιστάμεν της σχολικής μας
- Υπάρχουν πόροι Το παιδαγωγικό κίνημα περιορισμένο
 πω δεν δοκιμάται; Διδακτικοί ευρύτεροι εσεί εν πω
 μπορούσαν να συμπληρωθούν εσεί μεί
 - Νέη απαιτήσεις της κοινωνία
- Διάρθρωση ανισοτιμω; Εύλετη
 Ζωία Νά ην δώρε. Παιδαγωγική

Το Σύνταγμα = Οι προτάσεις μας

3. Ανάγκη επένδυσης -
2. Θέσεις ηγέτες - δέξαις ανησυχίας -
 το παραδειγμα αφοσίωσης. ή υψιστη αφοσίωσης κβ.
 Το δημοτικό σύστημα.
- 1 Σύνταγμα ή κοινωνία = Το σύμφερον της εταίριας.
- 1 α. † ιστορία συνδιαγωγής κατ'εξήν ανισοτιμω
 με αυτή τα πρόβλη.

II-Ποιος είναι ο αντίπαλος

Δύο θέματα: ποιος είναι ο πυρήνας της νεοδεξιάς φιλοσοφίας και τι επιδιώκει προσωπικά ο ΚΑΚ

1- Ποιος είναι ο πυρήνας της νεοδεξιάς (ο όρος είναι δόκιμος)- Περιγράφεται σε ένα βιβλίο που συστήνω σε όλους «The Right Nation, Conservative Power in America, Penguin Press, NY»

Ο πυρήνας του νεοδεξιού κρέντο όπως αναλυόταν σε σχετικό άρθρο στο Monde που μου επισήμανε ένας μεγάλος φίλος είναι:

- 1- η καχυποψία απέναντι στις κρατικές εξουσίες
- 2- η προτίμηση για ελευθερία έναντι της ισότητας
- 3- ο πατριωτισμός
- 4- ο σεβασμός των θεσμών και των ιεραρχημένων μοντέλων τάξης
- 5- ο σκεπτικισμός και η επιφυλακτικότητα απέναντι στην πρόοδο
- 6- ο ελιτισμός απέναντι στο λαικισμό

Όλη η ουσία του είναι ένα μείγμα μοραλισμού και οικονομικού νεοφιλελευθερισμού.

Η αμερικανική αριστερά καταγγέλλθηκε ως ελιτίστρια, αναδιανεμητική, και κριτική απέναντι στις αξίες του πατριωτισμού και της θρησκείας.

Πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι η προοδευτική πρόταση έχει κατά βάση ηττηθεί **πολιτικά** και αν δεν αλλάξουμε συστατικά της (εμπλουτίζοντας με αξίες) και τον τρόπο επικοινωνίας δεν θα καταφέρουμε εύκολα να προκαλέσουμε ρήγματα κοινωνικά στη ΝΔ που αντιγράφει πιστά. Είναι χαρακτηριστική η συζήτηση που γίνεται τώρα στις ΗΠΑ στο κόλπο των Δημοκρατικών πόσο πολύ έχει φανεί η έλλειψη αξιών (σας επισυνάπτω σχετικό άρθρο της ΙΗΤ για όσους δεν το έχετε διαβάσει)

2-

2- ΝΔ- ΚΑΚ

Από καιρό έχω εντοπίσει ότι έχει σχέδιο **εξουσίας** και όχι οράματος για τη χώρα. Για την ακρίβεια το όραμά του ταυτίζεται με την μεγαλύτερη παραμονή στην εξουσία της δεξιάς και τη μεταστροφή της εικόνας της δεξιάς στο συλλογικό φαντασιακό. Μπορεί βέβαια να αποκτήσει σχέδιο από κει και πέρα.

Κάνει μια προσεκτική πολιτική δύο επιπέδων: κινείται σε αξίες σε επίπεδο λόγου και κάτω από τα ωραία λόγια όσο μπορεί αποκόβει το ΠΑΣΟΚ από τα ερείσματά του ώστε να εγκαταστήσει ένα πλήρως ηγεμονικό μοντέλο.

Το όραμα του είναι η εγκαθίδρυση ενός δικού του κράτους, η εξουσία για την εξουσία.

Πιστεύω λοιπόν ότι ένα σχέδιο που τον ευνοεί είναι αποδυναμωση, αποσυμπίρωση και ακόμη και η διάσπαση του ΠΑΣΟΚ σε δύο ή περισσότερα τμήματα.

Εάν ξεκαθαρίσει το πεδίο της αντιπολίτευσης, εάν αποδυναμώσει τη διαπλοκή ΠΑΣΟΚ, εάν φιμώσει τη διοίκηση και εάν πάρει τον κοινωνικό λόγο ΠΑΣΟΚ και εάν φυσικά διασπάσει την αντιπολίτευση σε πολλά κομμάτια τότε το στοίχημα παραμονής στην εξουσία θα έχει μπει σε ένα πολύ καλό δρόμο. **ΕΛΛΕΙΨΕΙ ΑΛΛΗΣ ΦΩΝΗΣ – ΜΕ ΦΙΜΩΣΗ.** Είναι μοντέλο παραεξουσιαστικό που εξελίσσεται με απόλυτη αδιαφάνεια.

III- Το πλαίσιο αντιπολίτευσης στη ΝΔ

Η θέση ότι η ΝΔ δεν κυβερνά, είναι πλέον αδύνατη και κατά προέκταση λανθασμένη. Αυτό που μπορεί να ειπωθεί είναι ότι η ΝΔ δεν είναι αποτελεσματική ούτε καν για πολλές πλευρές από την πολιτική που επιδιώκει να υλοποιήσει, διότι είναι ερασιτεχνική, επιπόλαια και δεν έχει συντονισμό. Ο καθένας κάνει ότι θέλει. Το κύριο, όμως, είναι ότι έχει μια πολιτική που δεν εξυπηρετεί ούτε την συντριπτική πλειοψηφία του Ελληνικού λαού, ούτε την ίδια τη χώρα και τις ανάγκες της.

Η ΝΔ προβάλλει ένα τετράπτυχο για τον εαυτό της, ότι, δηλαδή, είναι ένα κόμμα πατριωτικό, ηθικό, κεντρώο (ή κεντροδεξιό) και / ή του μεσαίου χώρου, κοινωνικό.

Σε αυτά πρέπει να αντιδράσουμε με την αντιπολίτευσή μας. Θα πρέπει να μην αφήσουμε να περάσει αυτή η εικόνα και να κτυπάμε συστηματικά αυτό το σχήμα. Θα πρέπει να αναδείξουμε το «κρυφό σενάριο και το κρυφό πρόσωπο» της ΝΔ.

Παράλληλα θα πρέπει να αναδεικνύουμε την αναποτελεσματικότητα της κυβέρνησης ως προς την κοινωνία, τον βαθιά στασιμοπληθωριστικό της πολιτικά χαρακτήρα, τη στασιμότητα και εν τέλει στην οπισθοδρόμηση στην οποία οδηγεί με την πολιτική της τα μεγάλα στρώματα του λαού μας.

Τέλος η αντιπολίτευση θα πρέπει να γίνεται βάζοντας συστηματικά την κοινωνία απέναντι στη κυβέρνηση και το ΠΑΣΟΚ θα πρέπει να έρχεται ως τμήμα της λύσης και όχι ως φορέας υστερικής γκρίνιας. Π.χ. είναι αποτελεσματικότερη – γιατί πιο αξιόπιστη λαϊκά – η αντιπολίτευση στην οικονομία από την Επιτροπή παρά από το ΠΑΣΟΚ.

Κυρίως όμως κατά τη συγκρότηση της εναλλακτικής πολιτικής μας προτάσεως θα πρέπει με καθαρότητα να απαντήσουμε στο μεγάλο δίλημμα : **διαχείριση ή μεταρρύθμιση;**

Προσωπική μου άποψη είναι να υπάρξει ένα μεγάλο μεταρρυθμιστικό σχέδιο. Αυτό αισθάνεται ο κόσμος ως ανάγκη. Μόνο που φοβάται γιατί μετά από κάθε μεταρρύθμιση βρέθηκε ο ίδιος σε χειρότερη θέση. Η μεταρρύθμιση έχει πάρει μία αρνητική υποσυνείδητη χροιά: μεταρρύθμιση προς το χειρότερο. Εκεί πρέπει να πείσουμε: μεταρρύθμιση προς το καλύτερο, με δίχτυ προστασίας.

Παίρνω για παράδειγμα τους θεσμούς για του οποίους γίνεται λόγος τελευταία. Η Ελλάδα κτίσθηκε θεσμικά από τον Μάουρερ και μετά από 80 χρόνια έκανε μία μεγάλη μεταρρύθμιση ο Ελευθ. Βενιζέλος. Με αυτήν λειτουργούμε και σήμερα. Στη δικαιοσύνη, στη διοίκηση κλπ. Είναι φανερό ότι σήμερα

χρειάζεται μία τέτοια τομή. Οι καιροί έχουν αλλάξει, οι θεσμοί έχουν παλιώσει.

III- Ποιος είναι ο στόχος

- 1- Η πολιτισμική διάσταση που ο Χάντιγκτον τη μετέφερε στην κατανάγκη σύγκρουση ενώ στη πραγματικότητα κάτι τέτοιο δεν είναι αναγκαίο ισχύει και για το **εσωτερικό**. Ισχύει δηλαδή και μεταξύ των ελλήνων και αυτή η ανάλυση δεν έγινε ποτέ όπως έπρεπε να είχε γίνει. Αυτή τη πολιτισμική διάσταση πρέπει και να εμβαθύνουμε και να αξιοποιήσουμε στο μέλλον. Συμβολικά σημαίνει σηματοδότηση αξιών.
- 2- Ο Έλληνας και λόγω της συγκυρίας αλλά και λόγω της πολιτικής της ΝΔ έχει ένα πρόβλημα ταυτότητας που γίνεται εντονότερο: ποιος είμαι, που πάω, τι πιστεύω. Μία επιτυχημένη εναλλακτική πρόταση πρέπει να απαντά σε αυτά τα ερωτήματα **αξιακά**. Η έλλειψη ταυτότητας δημιουργεί και την ανάγκη **καθαρών οριοθετικών γραμμών** σε δύο άξονες: ποιος είναι ο εχθρός μας [απέναντι σε τι θα παλαίψουμε] και τι με διακρίνει από τη ΝΔ [τι με κάνει περήφανο να είμαι νέο ΠΑΣΟΚ].

Οι εκλογές κερδίζονται με έλεγχο της ατζέντας, με εναλλακτική πρόταση –μήνυμα και με νέο συλλογικό πολιτικό φορέα.

1- **ΑΤΖΕΝΤΑ**: Πιστεύω ακράδαντα ότι η μάχη θα δοθεί και θα κερδηθεί πάνω αφενός στα κοινωνικά θέματα οικονομικού ενδιαφέροντος [ανεργία, εισόδημα, κοινωνικές υπηρεσίες, προοπτική] και αφετέρου πάνω στα πολιτισμικά θέματα [αναζήτηση, υπευθυνότητα, ευελιξία, δημιουργία, σταθερότητα, πρόοδος, εντιμότητα, εμπιστοσύνη, τρόπος ζωής αλλά και οικογένεια]. Αυτό βρίσκεται σε μία επίσης γεωγραφική αντιστοιχία στα χαρακτηριστικά αστικών κέντρων- περιφέρειας και μεσαίων στρωμάτων- λαικών.

2- **ΠΡΟΤΑΣΗ**- Η προσπάθεια του ΓΑΠ θα πρέπει να είναι το κτίσιμο γύρω από μία πρόταση της νέας ιστορικής συμμαχίας

του κοινωνικού κέντρου με την κοινωνική αριστερά. Μόνο έτσι μπορεί να αντιμετωπισθεί η δημιουργηθείσα δεξιά πλειοψηφία.

Η πρόταση πρέπει να απαντάει στο κύριο ερώτημα «γιατί θέλετε να κυβερνήσετε;»

3- ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ- Ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα που έχουμε μπροστά μας είναι η κρίση των προοδευτικών θεσμών και συλλογικών πολιτικών υποκειμένων [το κόμμα έχει υποστεί μία επίθεση τόσο από τα «αριστερά» κοινωνία των πολιτών τόσο και από τα δεξιά εκκλησία, πατρίδα, οικογένεια. Δεν υπάρχει αξιόπιστη κοινωνική μονάδα πλην της οικογένειας και εμείς που πιστεύουμε στη συλλογικότητα δεν έχουμε βρει ένα σύγχρονο εργαλείο για την λαϊκή έκφραση. Το νέο κόμμα θα έπρεπε να ανταποκρίνεται σε αυτά τα χαρακτηριστικά ενώ

Θα θίξω τρία θέματα στο τμήμα αυτό: τη σχέση συμμετοχικής δημοκρατίας και κοινωνικής δημοκρατίας, τις κύριες αξίες- πυλώνες πάνω στις οποίες πρέπει να κτισθεί η νέα προοδευτική πρόταση και τις οριοθετικές γραμμές ταυτότητας.

1- ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ- ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ: Αυτό που προτείνουμε είναι ένα **μέσο δρόμο [μεταξύ του κράτους πρόνοιας και της οικονομίας της αγοράς] της κοινωνικής δημοκρατίας και του κεντρώου κοινωνικού κράτους.** Η κοινωνική θεωρία της δημοκρατίας θέτει ως στόχο την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και των πόρων καθώς και την ευρεία διανομή και αναδιανομή. Στο κέντρο του προβληματισμού βρίσκεται το κράτος και το δίλημμα είναι ως προς μεν το παρελθόν «θέλετε ένα συντεχνιακό/ γραφειοκρατικό κράτος κλειστών συμφερόντων- Καστοριάδης» και ως προς το μέλλον «θέλετε ένα φιλελεύθερο κράτος ή ένα κοινωνικό κράτος;» Η διαφορά μεταξύ φιλελεύθερου και κοινωνικού κράτους είναι ποσοτικής και ποιοτικής υφής ενώ φυσικά διακρίνεται τόσο από το κράτος πρόνοιας όσο και από το αυταρχικό κράτος. Η δημιουργία του προϋποθέτει μία δραστική μεταρρυθμιστική διαμόρφωση του τρόπου κοινωνικής και οικονομικής οργάνωσης. Η ελευθερία δεν προσδιορίζεται σε αυτό το σχήμα μόνο απέναντι στο κράτος αλλά και με τον κρατικό προγραμματισμό και ακτιβισμό. Το κράτος είναι ο εγγυητής της **ποιότητας** των κοινωνικών υπηρεσιών χωρίς

να σημαίνει ότι είναι απαραίτητα και ο **παραγωγός** των υπηρεσιών αυτών. Εγγυάται το αποτέλεσμα και χρησιμοποιεί το καταλληλότερο μέσο. Η υλοποίηση των στόχων γενικού συμφέροντος γίνεται με **συνεργατικό μοντέλο** [επιδιώκει δηλαδή τις κοινωνικές συμφωνίες ανεξαρτήτως πλειοψηφίας και μειοψηφίας] στο οποίο μετέχουν όλοι όσους θίγονται από τις αποφάσεις, και για το λόγο αυτό είναι σωστό να προκαθορίζονται οι τομείς διαμάχης με τους τομείς συμφωνίας. Το συνεργατικό μοντέλο είναι σημαντικό εργαλείο επίλυσης του προβλήματος της **ανεργίας**. Το συνεργατικό μοντέλο φτιάχνει ενεργούς πολίτες αφού μοιράζονται εκ των προτέρων την ευθύνη αποφάσεων που θα τους αφορούν άμεσα ενώ παράλληλα εκπαιδεύει πολιτικά. Διατείνομαι ότι δεν μπορεί να υπάρξει ένας **έντιμος, καθαρός και σταθερός καθορισμός σχέσεων μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου πεδίου** χωρίς ένα σύγχρονο κοινωνικό κράτος εγγυητή του γενικού συμφέροντος. Η παθογένεια του συστήματος είναι ακριβώς ότι δεν αντιμετώπισε μεταξύ άλλων με καθαρό τρόπο τη σχέση αυτή με αποτέλεσμα την αδιαφάνεια, τις τριβές και φυσικά τη ποικιλόμορφη διαφθορά. Είναι στοιχείο δημοκρατικής **υποανάπτυξης** και τροχοπέδη της ανάπτυξης. Ζούμε σήμερα στον αστερισμό της **κρυφής και άναρχης επικυριαρχίας της οικονομίας της αγοράς που σκυλεύει όπως μπορεί το σαρκίο της Ελλάδας**.

Η συμμετοχική δημοκρατία με την έννοια κυρίως της **συμμετοχής** ως στοιχείου δημοκρατικής εμβάθυνσης, συνεργασίας και κοινωνικής διαβούλευσης είναι μέρος της πορείας μέχρι την ολοκλήρωση του κοινωνικής δημοκρατίας.¹

Η δημοκρατική εμβάθυνση γίνεται με την παράλληλη θεσμοθέτηση δικαιωμάτων συμμετοχής, ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

Γιατί είναι χρήσιμη η συμμετοχή στον πολίτη και ειδικότερα υπό ποια μορφή της;

Είναι χρήσιμη γιατί ακριβώς είναι το εργαλείο του συνεργατικού αναπτυξιακού και αναδιανεμητικού μοντέλου. Δεν μπορεί να

---

¹ Για κάθε χρήση γράφω και τη μαθηματική φόρμουλα ελέγχου της συμμετοχής για να ξέρουμε πού είμαστε $P = \frac{Z}{P} \times 100$ όπου Z είναι αριθμός των ενεργών ψηφοφόρων και P ο αριθμός πληθυσμού. Για το κόμμα θα μπορούσε αντίστοιχα να εφαρμοσθεί όπου Z ο αριθμός των μελών ή συμμετεχόντων σε μία διαδικασία και P ο αριθμός των εκλογέων.

λειτουργήσει αποτελεσματικά χωρίς τη συμμετοχή. Γενική συμμετοχή; Όχι βέβαια, ειδική πάνω στο πεδίο της άσκησης για τη λήψη απόφασης που θα αφορά ειδικά το συμμετέχοντα.

Και ξεκινώντας θα πρέπει να επιλυθούν ότι η συμμετοχή είναι **διαδικασία, μέσο και ότι είναι διαρκής** [δεν κρίνεται στο συνέδριο, ακολουθεί μία πορεία, ένα σχέδιο που εκτείνεται στο μέλλον και συμπλέκεται με μία επιμορφωτική επανάσταση για να δώσουμε στο λαό δυνατότητες].

Συμμετοχή σημαίνει **πρώτον διαβούλευση** και πολιτικά είναι το μέσο πραγμάτωσης της **λαϊκής κυριαρχίας**. Κύριος τόπος διαβούλευσης πρέπει να είναι τα Κοινοβούλια [και ίσως η θεσμοθέτηση δημοτικών συνελεύσεων]. Στη διαβούλευση όλων των επιπέδων πρέπει να συμμετέχουν όλοι οι κοινωνικοί εταίροι [stake holders- lobbying] ώστε να επιτυγχάνεται το μέγιστο της **συνεργασίας [συνεργατικό μοντέλο διακυβέρνησης] της αποτελεσματικότητας και της κοινωνικής συνοχής και δικαιοσύνης**. Αποτελεσματικότητα γιατί εκ των προτέρων θα υπάρχει κοινωνική συναίνεση [συναίνεση στη κοινωνία] και έτσι οι διάφορες αντιστάσεις θα έχουν εν πολλοίς αντιμετωπισθεί προληπτικά. Στηρίζεται επίσης στην αξία ότι η πρόληψη είναι σύγχρονη αξία **αποτελεσματικότητας**.

Συμμετοχή σημαίνει **δεύτερον ανασύνταξη του δημόσιου χώρου**. Ο δημόσιος χώρος διαβουλεύεται όταν αποφασίζει. Διαβουλεύεται για να γίνεται καλύτερος. Συνεργάζεται, βελτιώνεται γίνεται καλύτερος για μία **Ελλάδα ανταγωνιστική για ένα πολίτη ισχυρό, αυτοτελή**. Ο δημόσιος χώρος χρειάζεται μεταρρύθμιση με στόχο την αύξηση της ποιότητας υπηρεσιών προς τον πολίτη, τη συμβολή στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και τελικά την προσφορά στο μεγάλο στόχο της ανάπτυξης που να έχει στο πυρήνα της ως φιλοσοφία την ευελιξία και τη συνεργασία.

Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας για την επίτευξη ενός εθνικού στόχου που είναι η ανάπτυξη (δηλαδή το μεγάλωμα της πίτας) χρειάζεται καθορισμό των πεδίων που θα σύρουν τη συνολική ανάπτυξη, προϋποθέτουν δομές, διαρθρωτικές αλλαγές, κοινωνική συνοχή, **κοινωνική συνεργασία** [νέος όρος] και σταθερότητα πεδίων και κυρίως του νομοθετικού και

κυβερνητικού πεδίου. Η σταθερότητα φέρνει ευκρίνεια και είναι αγαθό σύγχρονο γιατί αποτελεί επενδυτική παράμετρο.

Συμμετοχή σημαίνει **τρίτον ριζικά διαφορετική αντίληψη της διαδικασίας λήψης απόφασης**. Η συμμετοχή είναι μέσο για μια νέα οργάνωση διαδικασίας απόφασης που θα στηρίζεται στο **αποκεντρωμένο και αποτελεσματικό. Φέρνουμε την απόφαση που τον αφορά συγκεκριμένα κοντά στο πολίτη. Δημοκρατική αποκέντρωση των αποφάσεων!**

Συμμετοχή σημαίνει **τέταρτον συνεργατική** [και με ιδιωτικό τομέα] **και ευέλικτη, αποκεντρωμένη υλοποίηση πολιτικών.**

2- ΠΥΛΩΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μία προκαταρκτική παρατήρηση: το ζήτημα έλλειψης ταυτότητας μέσα στην εποχή της ιδεολογίας και τη πράξης των ραγδαίων αλλαγών του τα πάντα ρει είναι βασική για τη ψυχολογία του έλληνα. Πρέπει να του προσφέρουμε «ψυχολογικά κρατήματα» απέναντι στον αρνητισμό του φόβου, της ανασφάλειας.

Ποια είναι τα κύρια διλήμματα στα οποία πρέπει να απαντά μία σύγχρονη προοδευτική πρόταση:

- πως συνδυάζεται η αύξηση της ανάπτυξης που είναι αναγκαία για την αύξηση παραγωγικότητας με την οποία αυξάνονται τα εισοδήματα με την μείωση των κοινωνικών δημόσιων δαπανών και της ασφάλειας εργασίας.
- πως αναστρέφουμε αυτό που έχει συμβεί στο DNA κυρίως των μη προνομιούχων όταν με τη δημόσια [και κοινοτική] χρηματοδότηση των κοινωνικών δαπανών επιβαρύνουμε τη φορολογία και καταστήσαμε ως αξία αντί της προσπάθειας αυτήν της επιδότησης.
- Πως διατηρούμε ή πιο δόκιμα πως προσαρμόζουμε ιδεολογικοαξιακά αξίες εθνικές αλλά βαθιές σε εποχές ανασφάλειας και έλλειψης καθαρής ταυτότητας όπως ο πατριωτισμός και η θρησκεία με την παγκοσμιοποίηση

- Πως συναρμόζουμε την ατομικότητα που προωθείται από την παγκοσμιοποίηση με τη συλλογικότητα που εκφράζεται κυρίως από συλλογικούς θεσμούς όπως το κράτος, το κόμμα κλπ.

Κυρίως όμως η Ελλάδα πρέπει να απαντήσει στο ερώτημα από πού βγάζει τα χρήματά της, πως βγάζει τα χρήματά της; Που έχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και που μπορεί να έχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Οι πυλώνες που συγκροτούνται κατά τη γνώμη μου είναι οι ακόλουθοι:

- Ασφάλεια [εξωτερική πολιτική, άμυνα, εσωτερική ασφάλεια, εισόδημα, απασχόληση,]
- Πρόοδος - Ευημερία [κράτος, δημοκρατική διακυβέρνηση, κοινωνικές υπηρεσίες, βιώσιμη ανάπτυξη, νέα οικονομία, ποιότητα ζωής του πολίτη, οικονομία της πληροφορίας]
- Δικαιοσύνη [αναδιανομή, παιδεία, οικονομία της γνώσεως]

3- ΟΡΙΟΘΕΤΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

Εδώ δεν είμαι έτοιμος απολύτως συνεπώς θα ρίξω μερικές ιδέες in bulk. Είμαι βέβαιος όμως ότι το μοντέλο αντιπαράθεσης πρέπει να έχει τρία επίπεδα: **αξιών, στόχων, μέσων.**

Παραθέτω λοιπόν έτσι χωρίς πρόγραμμα για ερεθισμό και ιδέες.

Θα χρειασθεί να υπάρξει μία ομάδα να αποδελτιώσει τη πλευρά της ΝΔ σε δύο επίπεδα: ιστορίας, αξιών και θέσεων.

- Οι σχέσεις κοινότητας και συνεργασίας είναι σημαντικότερες από την ατομικότητα και την αυτονομία του ατόμου
- Η πολιτισμική διαφορά είναι σπουδαιότερη από την αφομοίωση

- Η ποιότητα ζωής σοβαρότερη από την συσσώρευση πλούτου
  - Η βιώσιμη ανάπτυξη με σεβασμό προς τη φύση προκρίνεται από την άναρχη ανάπτυξη που αποβλέπει μόνο στην αύξηση του υλικού πλούτου
  - Τα ανθρώπινα δικαιώματα μαζί με τη λεγόμενη τέταρτη γενιά ανθρωπίνων δικαιωμάτων [κοινωνικά] αποτελούν τη κοινή πολιτισμική βάση
  - Η πολυμερής παγκόσμια διακυβέρνηση προκρίνεται ως μοντέλο άσκησης εξουσίας από τη μονομερή επιβολή
  - Η μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων είναι βασικό ζητούμενο και συστατικό της συνταγής ανάπτυξης και προόδου
  - Η μη χρήση βίας βασική αξία και η εν γένει ειρηνική επίλυση διαφορών έναντι πολέμων και χρήση βίας
  - Η ανθρωπιστική διάσταση μαζί με τη παγκόσμια ανακατανομή πλούτου και δυνατοτήτων είναι ζητούμενο
  - Η ασφάλεια των πολιτών και η μείωση της εγκληματικότητας που προέρχεται από το άνοιγμα των κοινωνικών ανισοτήτων είναι στοιχείο εγγενές και σημαντικό της πολιτικής μας πρότασης
  - Ευρωπαϊκό όραμα για κοινωνική Ευρώπη αναθεώρηση συμφώνου σταθερότητας και προγράμματος Λισσαβώνας
-
- Ικανότητα να φέρουμε πρόοδο τη χώρα στο σύγχρονο περιβάλλον και ιδέες χωρίς κοινωνικές εντάσεις και με ασφάλεια
  - Διαφορετικός τρόπος διακυβέρνησης. Αποτελεσματικός, συμμετοχικός, συνεργατικός, αποκεντρωτικός.
-
- Νέα συλλογικότητα μέσα σε μία σύγχρονη άποψη της δημοκρατίας. Πιο άμεση, πιο διαλογική, πιο συμμετοχική, πιο ενεργητική, πιο σύνθετη
  - Inclusive / Exclusive. Είμαστε συλλογικοί, όλοι έχουν θέση όλοι έχουν ρόλο και όχι επιλεκτικοί. Κατά της λογικής των αποκλεισμών και των κλειστών συστημάτων εξουσίας.
  - Θετικοί και όχι αρνητικοί. Σημασία έχει το επιχείρημα και όχι ο τίτλος ή η θέση
  - Θέλουμε να φέρουμε αξιοπιστία και αξιοπρέπεια στη πολιτική, θέλουμε να φέρουμε αξίες στη πολιτική. Το σημερινό πρόσωπο της εξουσίας είναι αποκρουστικό.

Αλαζονεία, διαφθορά, έλλειψη κοινωνικής ευαισθησίας στο βωμό μιας αναπόδεικτης τεχνοκρατικής προσέγγισης των προβλημάτων και απαξίωση κάθε έννοιας διαλόγου τα πιο σκληρά στοιχεία της.

- Θέλουμε μια κοινωνία της συνέργιας και τη συνέργια της κοινωνίας